

Tartu Ülikool
Semiootika osakond

Narkissos

Referaat

Madis Kats

Tartu 2007

SISUKORD

Sissejuhatus-----	lk 3
Infokillud-----	lk 4
Müüt-----	lk 5
Variatsioonid-----	lk 7
Kokkuvõte-----	lk 11
asutatud kirjandus-----	lk 12

Burgess Collins *Narcissus*

SISSEJUHATUS

Narkissos on teemana samas kitsas ja lai. Narkissos on konkreetne tegelane kreeka mütoloogias, ära tuntavate isikuomadustega ning variatsioon lühivate tegevusmotiividega, kuid taandub siiski ühele, suhteliselt lühikesele müüdile (või „sentimentaalsele mõistuloole” – Robert Graves peab oma raamatu „The Greek Myths” sissejuhatuses oluliseks just Narkissose ja Echo lugu näitena kasutades rõhutada, et „sentimentaalset mõistulugu” tuleb eristada müüdist¹) – Narkissost ilma müüdita Narkissosest ei ole olemas, elab ju see kangelane eelkõige oma looks räägitud teo tähendustes.

Kuid laiemas mõttes on sama müüt andnud inspiratsiooni ja ainet väga pika aja jooksul erinevates kultuurivaldkondades – siin töös on illustreeriva materjalina kasutatud erinevaid Narkissose müüti peegeldavaid kunstiteoseid; Narkissose käitumise iseloom on viinud ta nime psühhoanalüüsi terminoloogiasse -, müüt räägib lillenime (nartsiss) saamisest, ning saaks seega olla käsitletud koos teiste lillenimedega saamislugudega antiigis; rääkimata antiikkultuuri, mille osa on ka see konkreetne lugu, tähtsusest lääne kultuuriruumile tervikuna ning kõigist sealt tulenevaist rõhuasetusvõimalustest.

Selles referaadis on valitud eelkõige kitsam suund, eesmärgiks on pakkuda esimest tutvust ja esmast ülevaadet kultuuriloo tegelasest nimega Narkissos.

Peeter Laurits *Narcissos*

INFOKILLUD

Narkissose kohta infot otsides torkavad esimesena silma väikesed teabetükikesed, neid on palju ning nad on kättesaadavad.

Üks esimesi, sellist tegelase kohta käivat info otsides, ettejäävaid raamatuid (raamatuke tegelikult) on „Kes on kes antiikmütoloogias”, mis ütleb Narkissose kohta järgmist: „Kaunis, kuid tagasihoidlik noormees, kes ei tahtnud armastusest midagi teada ning lükkas tagasi nümf Echo lähenemiskatsed. Äraneetud oma tagasitõrjutud austajanna poolt, armus Narkissos omaenda peegelpilti, mida ta nägi allikas, ning suri, kui mõistis oma ihaluse lootusetust. Tema keha muutus lilleks, mis sai endale tema nime - nartsiss. /---/ Sigmund Freud lõi omaenda kehasse erootilise suhtumise tarvis mõiste “nartsissism”.²

Sõna “tagasihoidlik” kasutamine Narkissose puhul on kummaline – noormees, kes kingib armastusavalduste peale pistodasid, ning vägagi ülbelt ja konkreetset, vähimagi pehmuset, õrnad armunud hinged eemale tõukab, on vaevalt tagasihoidlik. Samuti on niivõrd lühikeses kokkuvõttes ennatlik just Echole omistada Narkissose äranedmine, sest see ei ole motiivina sugugi valdav – Echo vaid armastas, niivõrd suurelt, et kuri mõte sellesse armastusse vaevalt oleks mahtunud (vrd hiljem - sureva Narkissose juurde naasev Echo) – rääkimata *needmise* tähenduserinevustest võrreldes kättemaksujumalannalt (või lihtsalt jumalatel) (õiglase) karistuse palumisega.

Järgmine suur ja värviline – silmahakkav, ettejääv – otsinguallikas võiks olla „100 tegelaskuju klassikalisest mütoloogiast lääne kunstis”. See raamat evib sissekannet Narkissosest koos Echoga: „Echo ja Narkissos. Kreeka mütoloogias lobises mäginümf Echo Heraga lakkamatult, et juhtida tema tähelepanu kõrvale abikaasa Zeusi truudusetuselt. Herale tundus see lobisemine nii ärritav, et ta võttis Echolt kõnevõime, nii et Echo sai vaid korrata, mida teised ütlesid.

Loo teine versioon ütleb, et Echo kuhtus kajavaks hääleks, kui kaunis nooruk Narkissos tema armastuse ära põlgas. Karistuseks kõrkuse eest panid jumalad noormehe armuma enda peegelpilti vees. Suutmata kujutist kätte saada, igatses ta, kuni suri (võimalik, et enesetapu läbi) ja muudeti lilleks, nartsissiks.”³

Kummalisel kombel, sissekandes, mis pealkirjastatud mõlema nimega (kusjuures, Narkissos jääb Echo varju!), mainitakse küll Narkissosega kohtumist Echo häälekaotamise-loo teise versioonina, kuid jäetakse mainimata vaid Echo enesega seotud versioon, kus mõjutajaks Paan (vt peatükk „Variatsioonid”), või tõsiasi, et Narkissos on siiski enamat kui pelk tegelane Echo hääle kaotamise asjas.

Ja loomulikult, Eesti Entsüklopeedia: „Narkissos - kreeka mütoloogias ilus noormees, kes põlgas ära mäenümf Echo armastuse. Jumalanna Nemesis pani ta karistuseks armuma oma peegelpilti, mis talle allikast vastu paistis. Pöledes armastusest iseenese vastu, ei suutnud noormees peegelpildist lahkuda ja hukkus; tema keha moondus nartsissiks. Narkissose müüt on andnud ainet kirjanikele, heliloojaile ja kunstnikele (järgneb loetelu). Narkissose rooma nimekuju Narcissus. *Ülek* oma ilu imetleja, enesesse armunu.”⁴

Benczúr Gyula *Narcissus*

MÜÜT

Järgnev on tõlgitud Robert Gravesi raamatust „The Greek Myths”⁵. Seda, millega tegu, kirjeldab lõik sama raamatu sissejuhatuses: „My method has been to assemble in harmonious narrative all the scattered elements of each myth, supported by little-known variants which may help to determine the meaning, and to answer all questions that arise, as best i can, in anthropological or historical terms. This is, i am well aware, much too ambitious a task for any single mythologist to undertake, however long or hard he works.”⁶

Narkissos oli thespialane, sinise nümfi Leiriope poeg, kelle jõejumal Cephisus oli kord ümbritsenud oma ojade keerdudega (windings) ning vägistanud (ravished). Ennustaja Teiresias ütles Leiriopele, esimesele inimesele, kes temalt nõu küsis: „Narkissos elab kuldse vanaduseni, eeldusel, et ta kunagi ennast tundma ei saa”. Igaüks võis andestatavalt (excusably) Narkissosesse armuda, juba lapsena, ning kui ta jõudis kuueteistkümnenda eluaastani, oli tema rada palistatud (strewn) südametult tagasi lükatud armastajatega mõlemast soost; sest oma ilus oli ta tõrksalt uhke.

b. Nende armastajate seas oli nümf Echo, kes ei saanud enam oma häält kasutada, välja arvatud teiste hõikumiste rumalas kordamises: karistus pikkade juttudega Hera lõbustamise eest, sellal kui Zeusi armukesed, mägede nümfid, hiilisid kõrvale ta armukadede pilgu alt ning põgenesid. Ühel päeval, kui Narkissos oli välja läinud hirvesokujahile (to net stags), järgnes Echo talle vargsi läbi rajatu metsa, igatsedes teda kõnetada (longing to adress him), kuid võimetu esimesena rääkima. Viimaks Narkissos, märgates, et ta on kaaslased kaotanud (strayed from companions), hõikas: „kas siin on keegi?”

„Siin!”, vastas Echo, mis üllatas Narkissost, kuna kedagi ei olnud näha.

„Tule!”

„Tule!”

„Miks sa väldid mind?”

„Miks sa väldid mind?”

„Saame siin kokku!” (let us come together here)

„Saame siin kokku!” kordas Echo, ning ruttas rõõmsalt oma peidukohast Narkissost embama. Ometi raputas Narkissos (tekstis he, kuid sootus eesti keeles tekiks segadus) end lahti ja jooksis minema. „Ma suren enne kui sa minuga oled!” (lie with me), hüüdis ta.

„Ole minuga!” (lie with me) anus Echo.

Kuid Narkissos oli läinud, ning Echo (she) veetis oma ülejäänud elu kõrvalistes mäekurudes, kuhtudes igatsusest ja alandusest, kuni jäi vaid tema hääl.

(Ovid: Metamorphoses iii. 341-401)

c. Ühel päeval saatis Narkissos Ameiniusele, oma kõige pealetükkivamale kavalerile, mõõga. Ameiniuse järgi on nime saanud jõgi Ameinius; see on lisajõgi Helissoni jõele, mis voolab Alpheiusesse. Amenius tappis ennast Narkissose ukstelävel, hüüdes jumalaid tema surma eest kätte maksma.

d. Artemis kuulis kutset, ja pani Narkissose armuma samas keelates talle armastuse tervikliku täiuse (love’s consummation). Thespias, Donaconis, sattus Narkissos (he) allikale, mis klaar kui hõbe (clear as silver) ja kordagi veel häirimata loomakarjast, lindudest, metsloomadest, või isegi allikat varjavatelt puudelt pudenevatest okstest; ning kuid ta end maha heitis, rammetuna, muruga kaetud kaldaveerele janu kustutama, armus ta iseenda peegelpilti. Algul püüdis ta vastas asuvat ilusat poissi emmata ja suudelda, kuid peatselt tundis ära iseenda, ning lamas joovastunult üksisilmi allikasse vaadates, tund tunni järel. Kuidas taluda korruga mõlemat – vallata ja samas mitte vallata? Nukrus hävitas teda, ometi ta juubeldas oma piinlemises; teades vähemasti, et tema teine mina jääb ustavaks, juhtugu mis tahes.

e. Echo, kes ei olnud küll Narkissosele andestanud, kurvastas koos temaga; ta kajas osavõtlikult järele „Oh häda! Oh häda!” kui Narkissos vajutas pistoda endale rinda, samuti viimase: „Oh, noorus, armas-

tatud ilmaaegu oma tühisuses (Beloved in vain), hüvasti!” kui ta heitis hinge. Narkissose (he) veri leotas maa, kust ilmus välja valge Nartsiss, oma punase korollaariga, millest nüüd Chaeroneas võidelist palsamit destilleeritakse. Seda soovitatakse kõrvade ärevuse korral (kuigi võib kergesti põhjustada peavalusid), ja kui haavaravimit, ja ka külmakahjustuse ravimiseks.

(Pausanias: viii. 29. 4 and ix. 31. 6; Ovid: Metamorphoses 402-510; Conon: Narrations 24; Pliny: Natural History xxi. 75.)

Sama autori märkused samast raamatust⁷:

„Nartsiss” („narcissus”), mida kasutati Demeteri ja Persephone antiikses pärjas (Sophocles: Oedipus at Colonus 682-4), samuti kutsutud leirion, oli kolme kroonlehega sinine fleur-de-lys või iiris: püha Kolmikjumalannale, ning kantud pärjana kui Kolme Pühadust, või erinüsideid, oli tarvis lepitada. See õitseb hilissügisel, veidi enne „poedinartsissi”, mis on võib-olla põhjuseks miks Leiriopet on kirjeldatud kui Narkissose ema. See luulelennuline moraalne lugu – mis muu hulgas loetleb nartsissiõli, hästi tuntud narkootikumi, nagu „nartsissi” (narcotic/narcissus) esimene silp vihjab, meditsiinilised kasutusala – võib „ära võtta” (?) ikoonist, mis kujutab lootust kaotavat Alcmaeoni, või Orestest, lamamas kroonituna liiliatega veesilma kõrval, kus ta on edutult proovinud ennast puhastada pärast oma ema mõrvamist; Erinüsed ei ole nõustunud lepitusega. Echo kujutaks sellel ikoonil ema mõnitavat/pilkavat vaimu, ja Ameinius tema mõrvatud isa.

Kuid –issus, nagu –inthus, on Kreeta lõpp, ning mõlemad Narkissos (Narcissos) ja Hyakinthos (Hyacinthus) tunduvad olevat olnud nimed Kreeta kevadlillekangelasele, kelle surma jumalanna halab Mükeene Akropoliselt leitud kullast sõrmusel; teisel on teda kutsutud Antheus, mis on Dionysose perekonnanimi. Pealegi oli liilia Gnossose kuninga kuninglik embleem. Maalitud reljeefil, mis leitud Palee varemete seast, kõnnib ta, skepter käes, üle liiliaaasa, kandes fleur-de-ly’dest koosnevat keed ja krooni.

Dalí *The Metamorphosis of Narcissus*

VARIATSIOONID

Raamatus „Vana-Kreeka müüdid” jõutakse Narkissose looni läbi Echo häälekaotamise loo. Paan ajas Ehot taga, kuni too kadus justkui haihtudes õhku, jäi vaid tema kajav hääl. (Kusjuures, kas siis autor või tõlkija on pidanud vajalikuks Echo tõlkida – eestikeelses versioonis Kajaks. Tuleb vist rõõmustada, et Narkissos on siiski Narkissos, mitte Nartsiss.) Autor toob ka teise versiooni, mille juhatab sisse sõnadega „vähem tõenäoline” (mille suhtes küll?), kus Paan oli nümfi poolt tõrjutud saamise pärast nii vihane, et tõi kuuldavale oma kohutava hüüde ja ajas mägede elanikud paanikasse, nii et lamba- ja kitsekarjused kiskusid metskoerte kombel Echo tükkideks, nümfi laialipuistatud jäänused kandsid edasi tema häält, mis kummitab seniajani mägedes. Paani hüüu järgi on saanud sõna „paanika”, kuid ka samas raamatus eelnev osa Paani enda kohta ei selgita miks peaksid karjused seepeale, paanikas olles, kedagi lõhki kiskuma asuma, või miks just Ehot, selle asemel, et lihtsalt olla hirmunud. Autor jätkab oma tõe ja usu otsinguid: „Võib-olla tuleks uskuda kolmandat versiooni, kus Kaja pääseb Paani käest”, see lause juhatab sisse versiooni, kus Hera karistab Ehot endaga diversiooni eesmärgil lobisemise eest kõnevõime piiramisega vaid viimaste kuulnud sõnade kordamisega. „Siis oli Kaja kord kirge tunda. Ta ihaldas kogu südamest Narkissost – kuueteistaastast heledapäist ja kena noormeest, keda armastus aga sugugi ei huvitanud. Kaja hiilis nähtamatu metsas, kui Narkissos kaaslastega jahil käis. Noormees märkas midagi pöösastes liikumas ja hüüdis oma sõpru, aga vastas keegi teine.

„Tule siia.”

„Siia.”

„Kas sa ei leia mind?”

„Leia mind.”

„Kuule, ma ei saa tervet päeva siin olla.”

„Siin olla.”

Narkissos teadis, et tema sõbrad on valmis saaki läbi löikama ja ta ei tahtnud, et teda eksikombel metsseaks või põdraks peetaks.

„See mäng muutub ohtlikuks. Ma ei taha sulle sulle joosta!”

„Sulle sulle joosta!” tuli rõõmus vastus ja seda öeldes sööstis kutset oodanud Kaja peidukohast välja ning kallistas oma armastatut. Narkissos ehmus hirmsal kombel. Ehk oli ta kuulnud, et nümfid viivad keset päeva mehi endaga kaasa – seda juhtus sageli. „Lase lahti. Hoia minust eemale. Mina küll ei tee nii, nagu sina tahad.”

Murtud südamega Kaja taandus ja kordas vaikselt: „Nagu sina tahad.” Ta veetis ülejäänud elu mägedes, nuttes taga kaotatud võimalust ja närbus, kuni temast oli järel ainult hääl.

Michelangelo da Caravaggio *Narcissus*

Narkissos pidi oma ükskõiksuse eest maksma. Ühel päeval peatus ta jahi ajal higise ja väsinuna, et ühe varjulise tiigi ääres juua. Klaasjat pinda puudutama kummardudes nägi ta peegelpildis kena noorukit, kel olid Apolloni lokkis juuksed, kaunis elevandiluuvarva kael, säravad silmad ja kerge puna palgel. Ta vahtis noorukit lummatult mitu tundi. Kui ta üritas seda täiuslikku nägu puudutada, kadus see vee alla. Narkissos õhkas ja piinles palavikus, tema jõud kahanes ja tema süda sulas armastusest nagu vaha päikese käes – armastusest iseenda peegelpildi vastu. Isegi kui ta lõpuks suri, veetis tema hing allmaailmas kogu aja Styxi vahtides. Kuid tema õed, selle piirkonna nümfid, Narkissost otsima tulid, leidsid nad noore keha asemel rohust valge-kuldse lille – mida nüüd kutsutakse tema järgi nartsissiks.”⁸

Huvitav on Narkissose õdede, sama piirkonna nümfide, sisse toomine. Kahjuks on tegemist väga jutustavas vormis infoga, nii et lõng, mida pidi selle versiooni päritolu otsida, on peen. Internetis uitotsingul kohtasin, paraku samamood väga ähmast ja ebakonkreetset, viidet versioonile, kus Narkissos oli armunud oma kaksikõesse (verepilastuslikult), kes suri. Narkissos ei leidnud oma kurvastuses lohutust, kuni märkas iseenda peegelpilti, mis oma iluga oli võrdne kaotatud õe ilu ning armastusega. See kättesaamatu igatsus ja armastus, samas oma õe ja iseenda vastu, hukutas ta.

Edith Hamilton jõuab raamatus „Antiikmütoloogia” Narkissoseni läbi lille müütide (ning selgitab ka lillede tähendust ja olulisust antiik-kreekas), kus samas peatükis käsitletakse veel Hyakinthost ja Adonist.

Olles ühe loo Nartsissist rääkinud (Zeus meelstab Persephone nartsissi kasutades lõksu), jätkab Hamilton: „See polnud ainus lugu nartsissist (kreeka narkissos). Teine müüt oli niisama maagiline, ent siiski soo-

tuks erinev. Selle peategelane oli ilus noormees, kelle nimi oli Narkissos. Noormehe ilu oli nii suur, et kõik tüdrukud, kes teda nägid, ihaldasid kohe temale kuuluda, tema aga ei tahtnud neist kedagi. Ta võis tuimalt ignoreerida isegi kõige veetlevamaid neide, kes tegid kõik, et ilusale noorukile meeldida. Narkissos ei hoolinud murtud südameist. Isegi kurb juhtum kõige veetlevama nümfi Echoga (Kaja) ei liigutanud teda. Echo oli metsade ja ulukite jumalanna Artemise lemmik, kuid sattus veelgi võimsama jumalanna, Hera enda viha alla, kuna too, nagu tavaliselt püüdis avastada Zeusi järjekordset armulugu. Hera kahtlustas oma abikaasat, et tol oli vahekord ühe nümfiga, ja ta läks luurama, et avastada, kes too oli. Kuid Echo lõbus lobisemine juhtis peajumalanna tähelepanu kõrvale. Hera jäi seda mõnuga kuulama, ja teised hiilisid vaikselt minema, nii ei saanudki ta jäile, kes oli Zeusile järjekordselt silma hakanud. Oma tavalisel ülekohtusel viisil valas Hera oma viha välja Echo peale. Jällegi oli üks õnnetu tüdruk, keda Hera karistas. Jumalanna nuhtles Echot sellega, et too ei saanud oma keelele enam ühtki muud sõna kui vaid need, mis talle ette öeldi ja mida ta siis kordas. „Sulle jäägu alati viimane sõna,” ütles Hera, „kuid ärgu sul olgu võimalust kõnelust alustada.”

Karistus oli väga karm, kuid veelgi karmim oli asjaolu, et ka Echo nagu kõik armuvalus vaevlevad neiud ihaldas Narkissost. Ta võis noormehele järgneda, kuid ei saanud temaga rääkida. Kuidas sai ta sel juhul tõmmata endale noormehe tähelepanu, kes üldse tüdrukuid ei vaadanud? Ühel ilusal päeval näis, et Echo suur võimalus oli kätte jõudnud. Narkissos hüüdis oma kaaslast: „Kas keegi on siin?” Ja Echo vastas õnnejoovastuses: „Siin... siin...” Echo oli peidus puude varjus, nii et Narkissos teda ei näinud, ja hüüdis „Tule!” Just seda tahtis Echo temalegi hüüda. Echo vastas rõõmsalt „Tule!” Ja sammus

Cheh Jiwoong *Narcissus*

välja sirutatud kätega metsast välja noormehele vastu. Narkissos aga pöördus ära pahase pettumusega. „Ära tule!” ütles ta, „ma enim suren, kui annan end sinule saagiks.” Kõik mida Echo võis talle vastata, oli alandlik soostuv kordamine: „Annan end sinule saagiks.” Kuid Narkissos oli juba läinud. Echo peitis oma punastavad palged ja häbi kõrvalisse koopasse ega leidnud enam kunagi lohutust. Ometi elab Echo ikka edasi kõrvalistes paikades ning kõneldakse, et igatsus kurnas ta niivõrd ära, et lõpuks jäi temast järele vaid hääl.

Nii jätkas Narkissos julmal kombel armastuse põlgamist. Viimaks pöördus üks solvatu palvega jumalate poole ja need vastasid: „Armastagu see, kes teisi ei armasta, iseennast.” Suur jumalanna Nemesis, mis tähendab õiglast viha, võttis asja käsile. Kui Narkissos kummardus selge allika kohale jooma ja nägi oma peegelpilti, armus ta sellesse otsekohe. „Nüüd ma tean,” hüüdis ta, „mida teised on minu pärast kannatanud, sest ma põlen armastusest iseene vastu – aga kuidas ma saan kätte armastatu, keda näen veepeeglis? Ometi ei saa ma temast lahkuda. Üksnes surm võib mind temast lahutada.” Ja nii juhtuski. Noormees lõppes otsa, kummardudes allika kohale, silmad kogu aeg veepeeglil. Echo seisis ta lähedal, kuid ei suutnud midagi teha; ainult siis, kui Narkissos surres hüüdis oma peegelpildile: „Jää hüvasti! Jää hüvasti!” võis nümf vaid korrata neid sõnu viimase jumalagajätuna.

Lisatakse veel, et kui Narkissose vaim ületas jõe, mis piirab surnuteriiki, kummardus ta üle paadiserva viimast pilku heitma oma peegeldusele vees.

Nümfid, keda Narkissos oli ära põlanud, olid tema surmast heldinud ja otsisid ilusat keha, et seda matta, kuid ei leidnud. Paigas, kus noormees oli lebanud, õitses uus ilus lill, mida hakati hüüdma Narkissose nime järgi nartsissiks.”⁹

Kolmandaks tooksin versiooni Julia Kristeva raamatust „Tales of Love”. Kahjuks jääb selle teksti täpsus, või õigemini täpne suhe mainitud raamatus olevasse teksti ebakindlaks, kuna tegemist on internetist leitud materjaliga. Raamatut „Tales of Love” pole Eesti e-kataloogiga Ester ühinenud raamatukogudes, va prantsuskeelne variant Eesti Rahvusraamatukogus, kuid paraku prantsuse keelt ma ei valda. Ka internetis oleva teksti pealkiri pole väga abiks: „Narcissus. Outline of the myth (from Julia Kristeva’s Tales of Love)” – jääb mitmetimõistetavaks, kas see ongi Kristeva poolt antud pealkiri või on müüdi piiritlemine sooritatud refereerides Kristeva teksti. Kuid kuna tekst on sellisel kujul siiski terviklik, ei pea ma ebaõigeks seda kasutada, kuna just see tekst lisab Narkissose müüdi ümberjutustamistele tõlgendamise (mida enne on vaid veid pakkunud Graves oma kommentaarides) dimensiooni, minnes samas (tõsi, ma ei saa kindel olla) tsitaatidena tagasi Ovidi juurde, mis omakorda aitab illustreerida Ovidi käsitletule poeetilisi väärtuseid, toimides samal ajal ka siin referaadiski esile tõusnud varieeruvuse ja ümberjutustaja võimu näitlikustajana.

„Born at Thespia, in Beortia, son of the river Cephissus (we shall later encounter the water that held the image) and the nymph Liriope (leirion, the lily, will eventually be metamorphosed, as the myth tells it, into that other flower of moist areas, the funeral narcissus), Narcissus is a youth whose beauty is as dazzling as he is scornful. Spurning youngsters of both sexes alike, Narcissus encounters a prefiguration of his doubling

in a watery reflection in the person of the nymph Echo. In love with him but spurned, Echo, who can only repeat the words of others, (Juno willed it so in order to punish her for having overly protected the adulterous loves of her father, Saturn), ends up by wasting away, “her body dries and shrivels” and “then she is voice only, for the bones are turned to stone.” Finally Narcissus’ deluded lovers ask of Nemesis, the Goddess of Rhamnus, that he may “love one day, so, himself, and not win over the creature whom he loves.” The punishment is carried out when, bent over a spring to quench his thirst during a hunt, the youth is seized with thirst of a different sort: “As he tried to quench his thirst ... he saw an image in the pool, and fell in love with that unbodied hope, and found a substance in what was only shadow.”

We are here confronted with what we can but call the vertigo of a love with no object other than a mirage. Ovid marvels, fascinated and terrified, at the sight of a twin aspect of the lure that will nevertheless continue to nourish the West’s Psychological and intellectual life for centuries to come. On the one hand there is rapture at the sight of a non object, simple product of the eyes’ mistake; on the other, there is the power of the image, “what you seek is nowhere. The vision is only shadow, only reflection, lacking any substance. It comes with you, it stays with you, it goes away with you, if you can go away.”

One then witnesses an erotic scene between Narcissus and his double, all woven with impossible embraces, missed kisses, deluded contacts. With the eye, the mouth is the main organ of amorous longing, like the skin that is frustrated by a “thin film of water” that keeps them apart.

At last the moment of understanding is at hand. After many frustrations, Narcissus gathers that he is, actually, in a world of “signs”: “You nod and beckon when I do, your lips, it seems, answer when I am talking though what you say I cannot hear.” The exertion for deciphering leads him to knowledge, to self- knowledge. “He is myself! I feel it, I know myself now.”

We have reached the crux of the drama: “What shall I do?... What I want is with me, my riches make me poor. If I could only escape from my own body!”

The tragedy reaches a higher level when Narcissus, at the moment when his tears disturb the pool, realizes not only that the loved image is his own, but furthermore that it can disappear -- as if he had thought that, for want of touching, he could nevertheless be satisfied with contemplation alone (“let me keep looking at you always”), which has henceforth also become impossible. In desperation he “beat his bare breast with hands as pale as marble”; and so Narcissus dies at the edge of his image and Ovid adds, “Even in Hell he found a pool to gaze in, watching his image in the Stygian waters;” When mourners, whose lamentations Echo repeats, prepare the funeral pile and seek his body, “they found nothing.” Through a strange resurrection, the narcissus flower has taken his place.”¹⁰

JohnWilliamWaterhouse *Narcissus*

KOKKUVÕTE

Meie ajani ulatuvad peamiselt jutustused, mille kirja pannud ammused Kreutzwaldid, kelle interpretatsiooni omakorda räägivad edasi tänapäevased jutuvestjad. Milline, ja kas kõige vanem, nende variantide (ja ka siin käsitlemata variantide) seast on kõige „tõesem” - see on „sentimentaalse mõistuloo” enda seisukohast täiesti ükskõik, tema elas elu ja kaasaegse kultuuri osana enne kui ta sellisel kujul kirja pandi, nagu vanimad kirjalikud allikad on ta meieni toonud. Allegooria on tema tuum, ning sellest seisukohast tuleb täpselt sama heaks Narkissoseks pidada nii rooma poeedi poolt kirja pandut, kui hilisemate kunstnike tõlget kujutava kunsti vormi, või kasvõi võimalikku kaasajastatud versiooni kaubamajas hängivast, hülgavaid sõnumeid SMSi vormi valavast ja vitriinipeegeldusse armuvast noorest.

Narkissose nimes sisalduvat allegooriat on kasutanud loojad oma teostele hinge sisse puhumiseks, ja teised, jutustajad, on lisanud sinna tükikese ennast, mis looga koos edasi kestab. Kes täna oskaks öelda kes täpselt lisas loole imeilusa mõtte leinajatest, kellest paljud on ilusaimad inimeste ja nümfide seas, kelle kaeblemist on saatmas kaja, kes, võimetuna muuks kui teiste hala saatmiseks, sel hetkel muud ei soovigi, või millal mainiti esimest korda viimast pilku oma armastatule surnuteriigi piirijõel (isegi kui loeme seda Ovidiuse kirjapanduna).

Narkissos on antiikmütoloogia tegelane, kes elab eelkõige oma teos – Narkissos on allegooria, mis räägib teise armastuse äratõukamisest ja enesearmastusest.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Graves, Robert. (1957) *The Greek Myths* USA: Penguin Books Inc; lk 10
2. Fink, Gerhard. (2000) *Kes on kes antiikmütoloogias* Tallinn: Avita; lk 209
3. Day, Malcolm. (2007) *100 tegelaskuju antiikmütoloogias Lääne kunstis* Tallinn: Sinisukk; lk 27
4. Narkissos. (1992) - *Eesti Entsüklopeedia* 6. kd. Tallinn: Valgus; lk 552
5. Graves, Robert. (1957) *The Greek Myths* USA: Penguin Books Inc; lk 286-288
6. Graves, Robert. (1957) *The Greek Myths* USA: Penguin Books Inc; lk 22-23
7. Graves, Robert. (1957) *The Greek Myths* USA: Penguin Books Inc; lk 288
8. Martin, Richard P. (2007) *Vana-Kreeka müüdid* Tallinn: Pegasus; lk 90-91
9. Hamilton, Edith. (1975) *Antiikmütoloogia* Tallinn: Eesti Raamat; lk 79-81
10. Albaraqma [WWW] <http://www.koolpages.com/almaika/narcissus.html> (04.12.07)

Kogu kasutatud pildimaterjal on pärit Internetist; google.com pildiotsingu tulemusel sõnadele "Narcissus" ja "Narkissos".